

FIN-FSA
FINANSSIVALVONTA

Johtokunnan kertomus pankkivaltuustolle Finanssivalvonnan toiminnasta 2019

Johtokunnan kertomus pankkivaltuustolle Finanssivalvonnan toiminnasta 2019

Johtokunta	4
Tiivistelmä Finanssivalvonnan toiminnasta 2019	5
Finanssimarkkinoiden tila	8
Finanssivalvonnan strategia vuosille 2017–2019	11
Pankkivaltuuston kertomus vuodelta 2018	12
Finanssivalvonnan vuoden 2019 tavoitteiden toteutuminen	15
1 Toimintaympäristön mukana muuttuva valvonta	15
2 Laadukas ja tehokas	16
3 Asiantunteva ja arvostettu	17
Finanssimarkkinoilla toimivien vuotuinen kuuleminen	18
Arvio valvonnan muutoksista ja valvontamaksuista vuonna 2020	19

Kun tekstissä ei ole mainittu vuosilukua, viitataan vuoteen 2019.

Pankkivaltuuston rooli Finanssivalvonnan valvonnassa

Pankkivaltuusto valvoo Finanssivalvonnan toiminnan yleistä tarkoituksenmukaisuutta ja tehokkuutta. Tarkoituksenmukaisuuden valvonnassa pankkivaltuusto arvioi, miten toiminnalle laissa säädetty tavoite on toteutunut. Toiminnan yleisen tehokkuuden valvonnassa pankkivaltuusto seuraa erityisesti henkilöstömäärän ja talousarvion yleistä kehitystä suhteessa tehtäviin sekä lainsäädännön tai markkinoiden kehityksestä johtuviin muutoksiin.

Johtokunnan kokoonpano vuonna 2019

puheenjohtaja **Marja Nykänen**

Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja

varapuheenjohtaja **Martti Hetemäki**

valtiosihteeri kansliapäällikkönä, valtiovarainministeriö

Outi Antila

ylivohtaja, sosiaali- ja terveystministeriö

Vesa Vihriälä

toimitusjohtaja, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos (1–3/2019)

pääministerin valtiosihteeri, valtioneuvoston kanslia (3–6/2019)

työelämäprofessori, Helsingin yliopisto (7/2019–)

Markku Pohjola

ekonomi

Lasse Heiniö

filosofian kandidaatti, vakuutusmatemaatikko (SHV)

Marja Nykäsen varajäsenenä toimi osastopäällikkö **Katja Taipalus**. Martti Hetemäen varajäsenenä toimi lainsäädäntöneuvos **Janne Häyrynen**. Outi Antilan varajäsenenä toimi johtaja **Hannu Ijäs**.

Johtokunnan rooli

Johtokunta asettaa erityiset tavoitteet Finanssivalvonnan toiminnalle ja päättää sen toimintalinjoista sekä ohjaa ja valvoo näiden tavoitteiden toteutumista ja toimintalinjojen noudattamista. Lisäksi johtokunta käsittelee Finanssivalvonnan vuotuisen talousarvion ja alistaa sen Suomen Pankin johtokunnan vahvistettavaksi. Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 10 §:n mukaan Finanssivalvonnan johtokunta antaa pankkivaltuustolle vähintään kerran vuodessa kertomuksen Finanssivalvonnan toiminnalle asetetuista tavoitteista ja niiden toteutumisesta. Tähän sisältyy arvio valvonnassa odotettavista muutoksista, niiden vaikutuksesta valvontamaksukertymään sekä odotettavissa olevien muutosten edellyttämistä toimenpiteistä.

Tiivistelmä Finanssivalvonnan toiminnasta 2019

Finanssivalvonnan toiminnan tavoitteena on finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämä luotto-, vakuutus- ja eläkelaitosten ja muiden valvottavien vakaa toiminta, vakuutettujen etujen turvaaminen sekä yleinen luottamus finanssimarkkinoiden toimintaan. (Laki Finanssivalvonnasta 1 §)

Finanssivalvonta saavutti kertomusvuoden strategiset ja operatiiviset tavoitteensa lähes suunnitellusti. Finanssivalvonnan strategisista painopistealueista suunnitelmien mukaisesti etenivät valvonnan digitalisaatiostrategian laatiminen, makrovakaustilanteen laatiminen, makrovakaustilanteen

implementoiminen, yhteistyön kehittäminen Suomen Pankin kanssa sekä henkilöstöstrategian laatiminen. IT-investoinnit ja omien toimintojen digitalisoiminen eivät edenneet täysin suunnitellusti. Finanssivalvonnan yhdeksästä IT-hankkeesta seitsemän eteni täysin suunnitellun mukaisesti.

Painopistealue	Tilanne	Tilanteen sanallinen arvio	Korjaavat/säilyttävät toimenpiteet
Valvonnan digitalisaatiostrategian laatiminen	●	Laadittiin valvonnan digitalisaatiostrategia, joka kuvaa Finanssivalvonnan pitkän aikavälin digitaalisten toimintojen valvonnan tehtävät sekä tavoitteet valvojan omille järjestelmille, prosessien digitalisoimiselle sekä osaamisen kehittämiseksi. Digitaalisaatiostrategian toteuttaminen on yksi Finanssivalvonnan 2020–2022 strategisista projekteista.	Tavoite toteutui.
Makrovakaustilanteen implementoiminen	●	Raportti makrovakaustilanteen implementoinnista laadittiin Finanssivalvonnan ja Suomen Pankin asiantuntijoiden yhteistyönä. Makrovakaustilanteen avulla yhdistetään politiikan tavoitteet, indikaattorit ja välineet johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi järjestelmäriskien ehkäisemiseksi ja niiden vaikutusten rajaamiseksi.	Tavoite toteutui. Finanssivalvonnan johtokunta pyysi varmistamaan joidenkin raportissa esitettyjen toimintatapamuutosten resurssivaikutukset.
IT-investoinnit ja omien toimintojen digitalisoiminen	●	Finanssivalvonnan strategiset IT-investoinnit 2020–2022 -kokonaisuus hyväksyttiin toiminnansuunnittelun yhteydessä. Tavoitteena on vahvistaa valvonnan vaikuttavuutta nykyaikaisilla IT-järjestelmillä. Vuonna 2019 IT-investoinnit toteutuivat kokonaisuutena aiempia vuosia paremmin. Signaali- ja analyysijärjestelmä valmistui, sähköisen asiointijärjestelmän (FISA) toteutus on myöhässä, UCITS-notifikaatioita ¹ käsittelevä robotti otettiin käyttöön, valvonnan data-analytiikan projekti käynnistyi ja esitutkimus taloudellisen tilan raportointijärjestelmän uudistamisesta eteni suunnitellusti.	Tulevien strategisten IT-investointien tavoitteena on turvata tehokas, tarkoituksenmukainen ja kattava valvonta. FISA-järjestelmän käyttöönotto siirtyi vuoden 2020 puolelle.
Yhteistyön kehittäminen Suomen Pankin kanssa	●	Selvitys Finanssivalvonnan ja Suomen Pankin yhteistyön kehittämisestä valmistui. Työnjako Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan välillä on pääosin kunnossa. Suosituksia oli makrovakaustilanteen työnjaon vakiinnuttamisesta, rahoitusvakaustilanteen terävöittämisestä, valvonta- ja tilastotietojen keräämisen synergioiden hyödyntämisestä ja hallintopalvelujen kehittämisestä konserniajatteluun perustuen.	Tavoite toteutui.
Henkilöstöstrategian laatiminen	●	Henkilöstöstrategia laadittiin. Strategiassa henkilöstön osaamisen ja hyvinvoinnin kehittäminen ovat keskiössä. Osaamiskartoitus toteutettiin.	Tavoite toteutui.

¹ UCITS = Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities, sijoitusrahasto.

Tiivistelmä Finanssivalvonnan toiminnasta 2019

Operatiivisista painopistealueista suunnitelmien mukaisesti edistyivät Nordean vakavaraisuus- ja IFRS-valvonta², Suomen EU-puheenjohtajuuden tukeminen sekä toiminnan

tehostaminen ja kehittäminen. Sen sijaan rahanpesun estämisen valvonnan uudelleenorganisointi ei kaikilta osin yltänyt tavoitteisiin.

Painopistealue	Tilanne	Tilanteen sanallinen arvio	Korjaavat/säilyttävät toimenpiteet
Nordean valvonta	●	EKP:n ³ johdolla tehtävä vakavaraisuusvalvonta toteutui suunnitelmien mukaan. Nordean IFRS-valvonnan suunnitelma valmistui vuoden lopussa. Nordean konsernitason markkinavalvonta on aloitettu.	Tavoite toteutui.
Rahanpesun estämisen valvonta	●	Rahanpesun estäminen -toimisto aloitti toimintansa maaliskuussa. Vuoden 2019 henkilökehityksen mukaiset rekrytoinnit saatiin päätökseen vuoden lopussa. Toimintaa ovat ohjanneet FATF:ltä ⁴ ja Euroopan komissiolta saadut suositukset.	Tavoitteet saavutettiin pääosin. Avainhenkilöiden vaihtuvuus hidasti suunniteltujen tarkastusten valmistumista. Rahanpesun estämisen valvonnan kehittäminen on vuosien 2020–2022 strateginen projekti.
	●	Pohjoismainen rahanpesun estämisen jatkuva valvonta on tiivistynyt yhteistyössä pohjoismaisten valvojien kanssa.	Tavoite toteutui.
Suomen EU-puheenjohtajuuden tukeminen	●	Finanssivalvonta on tukenut osaltaan valtiovarainministeriötä hankkeiden eteenpäin viemisessä.	Tavoite toteutui.
Toiminnan tehostaminen ja kehittäminen			
1) Valvonnan minimitaso erityyppisille valvottaville	●	Pankkivalvonnan minimivalvonta-aktiiviteettimalli otettiin käyttöön Finanssivalvonnan suorassa valvonnassa oleville pankeille. Vastaava malli on ollut jo vuosia käytössä EKP:n suorassa valvonnassa olevilla pankeilla. Vakuutusvalvonnassa kehitetään edelleen riskiperusteista valvontamallia. Pääomamarkkinoiden valvonnassa otetaan käyttöön riskiperusteinen valvontakehikko vuoden 2020 aikana. Kaupankäynnin valvonnassa otetaan käyttöön signaali- ja analyysijärjestelmä alkuvuodesta 2020. Rahanpesun estämisen valvonnassa valmistui ensimmäinen versio riskiarviotyökäytäntöä.	Tavoitteet saavutettiin pääosin. Valvonnan minimitason määrittäminen on vuosien 2020–2022 strateginen projekti.
2) Johtamisen välineet ja suoriutumisen johtaminen	●	Esimiestyön kehittämiseksi tuotettiin hyvien käytänteiden tueksi koulutusmateriaalia ja käytännön työvälineitä mm. seuraaviin kokonaisuuksiin liittyen: suoriutumisen johtamiseen panostaminen, alisuoriutumiseen puuttuminen, ohjaavan palautteen antaminen ja työhyvinvoinnin vaikutuksen huomioiminen työsuorituksessa.	Tavoite toteutui.
3) Prosessien läpikäynnit	●	Sanktio-, tarkastus-, valvojan arvio-, makrovakaus-, toimilupa-, raportointi-, fit & proper- ja analyysiprosessit käytiin läpi ja päivitettiin. Notifikaatioprosessin päivitys siirtyi vuodelle 2020.	Tavoite toteutui.

² IFRS = International Financial Reporting Standards.

³ EKP = Euroopan keskuspankki.

⁴ FATF = OECD:n yhteydessä toimiva rahanpesun ja terrorisminrahoittamisen torjuntaan keskittyvä toimintaryhmä (Financial Action Task Force).

Kertomusvuonna seurattiin 13 mittaria. Näistä viidessä mittarissa tavoitearvo saavutettiin ja kahdeksassa mittarissa tavoitetta ei saavutettu. Tavoitteita ei saavutettu useammassa sisäisen toiminnan mittarissa. Operatiivisen painopistealueen ”toiminnan tehostaminen ja kehittäminen” mukaisesti kertomusvuoden aikana panostettiin sisäisten prosessien kehittämiseen.

Tarkastusten ja teema-arvioiden toteuma-asteet alittivat selvästi tavoitearvon. Vuoden 2019 toteuman vertaaminen aikaisempiin vuosiin ei kuitenkaan ole vertailukelpoinen, sillä tarkastusten ja teema-arvioiden prosesseja sekä niihin liittyvää seurantaa on merkittävästi tarkennettu 2019 aikana. Poikkeamien syynä olivat useimmiten uusien rekrytointien viiveet sekä valvottavilla käynnistyneet muutos-hankkeet, jotka liittyivät tarkastuksen kohteena olevaan prosessiin. Toinen merkittävä syy oli tehtävien uudelleenpriorisointi. Joissain tapauksissa poikkeaman aiheutti myös se, että hanke osoittautui monimutkaisemmaksi kuin suunniteluvaiheessa odotettiin. Näiden lisäksi poikkeamien syynä olivat puutteet tarkastus- ja teema-arvioprosessissa sekä alkuperäisessä suunnitelmassa.

Tilanteen korjaamiseksi on ryhdytty toimenpiteisiin: tarkastus- ja teema-arvioprosessien yhdenmukaistaminen, hankkeiden aikaisempaa tarkempi ja riskiperusteisempi suunnittelu sekä toteuma-arvojen ajantasainen seuraaminen. Toimenpiteiden tuloksena vuodelle 2020 suunniteltiin aikaisempaa vähemmän tarkastuksia ja teema-arvioita.

Toteutettujen valvojan arvioiden määrä oli lähes tavoitteen mukainen. Valvojan arvio -prosessi on ollut kehitystoimien kohteena erityisesti vakuutusvalvonnassa. Uudistettuna prosessi on käyttöön otettu vuoden 2020 alusta.

Sanktioasioiden käsittelyajat eivät olleet tavoitteen mukaisia. Poikkeamien syynä oli tapausten oikeudellinen monimutkaisuus ja ongelmat resursoinnissa. Joissakin tapauksissa taustalla oli muiden kiireellisten tehtävien priorisointi.

Sanktioprosessia on kehitetty paremmin riskiperusteista valvontaa tukevaksi. Hallinnollisten seuraamusten valmistelu on kohdennettu pääsääntöisesti valvonnan kannalta tärkeisiin asioihin. Vuoden 2020 alusta sanktiovalmistelusta vastaavan yksikön, Esikunnan resursseja vahvistettiin. Tämän lisäksi Esikuntayksikkö kouluttaa valvontaosastoja sanktioasioista.

Finanssivalvonnan strategisten mittareiden toteumat:

Mittari		Tavoitearvo	Toteuma 2019	Toteuma 2018	Toteuma 2017
1. Työajan kohdentuminen valvonta vs. muu työ	●	Nouseva trendi	55 %	56 %	54 %
2. Tarkastusten toteuma-aste sekä merkittävien havaintojen %-osuus kaikista havainnoista	●	90 % / 10 %	66 % / 43 %	79 % / 34 %	60 % / 9 %
3. Teema-arvioiden toteuma-aste	●	90 %	65 %	88 %	50 %
4. Strategisten painopistealueiden tavoitteiden toteutuminen suunnitelman mukaisesti	●	90 %	80 %	67 %	0 %
5. Toimilupien käsittelyaikojen toteuma-aste	●	100 %	100 %	100 %	94 %
6. Sanktioasioiden käsittelyaikojen toteuma-aste	●	75 %	0 %	20 %	88 %
7. Valvojan arvioiden toteutumisaste	●	90 %	80 %	82 %	65 %
8. Valvottavien antama palaute tarkastuksista	●	4 (asteikko 1–5)	4,1	4	-
9. IT-hankkeiden toteutuminen suunnitelman mukaisesti	●	80 %	78 %	29 %	29 %
10. ESA review -arviot	●	Ei merkittäviä puutteita/havainnoja	Tavoitteen mukainen*	Tavoitteen mukainen	Tavoitteen mukainen
11. Henkilöstön vaihtuvuus	●	Laskeva trendi	7 %	9 %	13 %
12. Ilmapiirikyselyn työtyytyväisyys- ja johtajuusindeksi	●	Suomi vertailujoukko 70,6 % & 71,4 %**	67 % & 66,5 %		
13. Sairauspoissaolot	●	Laskeva trendi	2,2 %	3,0 %	3,4 %

* EBA⁵ vertaisarviossa valvojen käytännöistä riskinottajien tunnistamiseen valvonnassa Finanssivalvonta sai arvosanan osittain yhteensopiva.

** Vuoden 2019 ilmapiiritutkimuksen tulos ei ole vertailukelpoinen aiempien vuosien tulosten kanssa, koska tutkimuksen toteuttava taho muuttui. Mittarin tavoitearvoksi on muutettu suomalaisen asiantuntijavertailujoukon tulosten keskiarvo, kun aiemmin tutkimuksen tulosta verrattiin oman organisaation aiempien vuosien tuloksiin.

⁵EBA = The European Banking Authority, Euroopan pankkiviranomainen.

Korko- ja osakemarkkinoilla kertomusvuosi oli poikkeuksellinen. Valtionlainojen korot alenivat ennätysalhaisiksi ja painuivat suurelta osin negatiivisiksi syyskuun alkuun saakka. Syksyn aikana korot nousivat hieman, ja vuoden lopussa esimerkiksi Suomen valtionlainan kymmenen vuoden tuotto oli lähellä nollassa. Toisaalta vuoden aikana osakkeiden arvot kohosivat merkittävästi ja myös lähes kaikki pääindeksit kohosivat. Sijoittajat etsivät tuottomahdollisuuksia osakkeista, ja samalla yritysten tuloskehitys pysyi positiivisena. Kaiken kaikkiaan korkojen ja osakkeiden kehitys merkitsi hyviä tuottomahdollisuuksia mutta korkeiden arvostustasojen vuoksi myös kasvaneita riskejä.

Kansainvälisen talouden näkymät säilyivät epävarmoina. Epävarmuuteen vaikuttivat erityisesti Yhdysvaltain ja Kiinan välinen, kaksi vuotta jatkunut kauppasota- ja tullijännite sekä Ison-Britannian EU-eroon liittyvät epävarmuudet. Vuoden loppua kohden epävarmuus hieman helpottui, kun alustavat ratkaisut saavutettiin sekä kauppakiistassa että Ison-Britannian EU-eroproessissa.

Keskuspankkien harjoittama elvytys tuki valtionlainojen ja osakkeiden tuottoja, kun korot ja korko-odotukset laskivat. Euroalueella Euroopan keskuspankki EKP aloitti marraskuussa uudestaan arvopapereiden ostot vajaan vuoden tauon jälkeen. Yhdysvalloissa keskuspankki FED laski ohjaukorkoiaan kolme kertaa.

Sekä Suomen että maailman talouden kasvuennusteita alennettiin. Keskeinen syy oli epävarmuuden arvioitu vaikutus kauppaan, investointeihin ja kulutukseen. Suomen talouden korkeasuhdanne ohitettiin, mutta kasvu jatkui silti kohtuullisena.

Kotitalouksien velkaantuneisuus pysyi historiallisen korkealla tasolla. Suomen asuntomarkkinoilla isojen kaupunkien ja muiden alueiden välisten hintaerojen kasvu jatkui. Rakentamisen volyymi alkoi vähentyä vuoden aikana, mikä kuvastaa heikentyvää taloussuhdannetta.

Pankkisektorin vakavaraisuussuhteet vahvistuivat ja pysyivät eurooppalaista keskitasoa vahvempina – kertaluonteiset kuluerät supistivat pankkisektorin liikevoittoa

Suomalaispankkien toimintaympäristön riskit kohosivat kertomusvuonna. Tämä johtui kansainvälisen talouskehityksen kasvaneista riskeistä sekä kotimaisten yritysten ja kotitalouksien luottamuksen heikkenemisestä. Talouden epävarmuudesta huolimatta Suomen pankkisektorin vakavaraisuus ja luottokannan laatu pysyivät kuitenkin vahvoina. Suomen pankkisektorin riskipainotetut vakavaraisuussuhteet vahvistuivat ja pysyivät edelleen eurooppalaista keskitasoa vahvempina. Myös riskipainottoman omavaraisuusaste (leverage ratio) vahvistui hieman ja oli EU-alueen pankkien keskimääräistä tasoa korkeampi. Suomalaispankkien järjestämättömät luotot säilyivät matalina kertomusvuonna. Järjestämättömien luottojen taso on Suomessa Euroopan alhaisimpia.

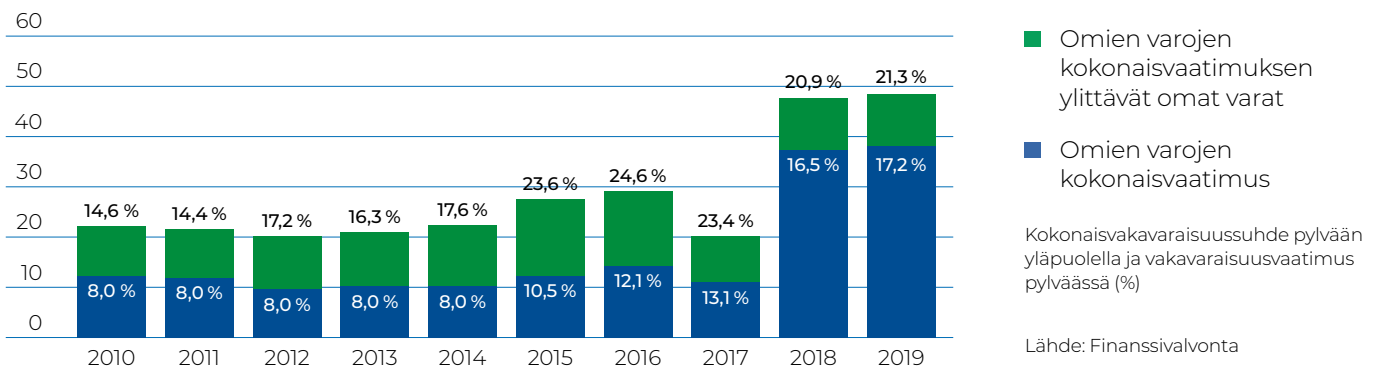
Pankkisektorin liikevoitto pieneni edellisvuoteen verrattuna. Pankkisektorin tulosta rasittivat erityisesti kertaluonteiset poistot ja arvonalentumiset. Korkokate kasvoi hieman edeltävän vuoden 2018 tasolta, kun luottokannan kasvu kompensoi markkinakorkojen ja marginaalien laskun korkotuottoja heikentävää vaikutusta. Liikevoiton heikkenemistä vaimensi osaltaan myös henkilöstökulujen supistuminen.

Henkivakuutusyhtiöiden vakavaraisuus heikkeni viime vuodesta

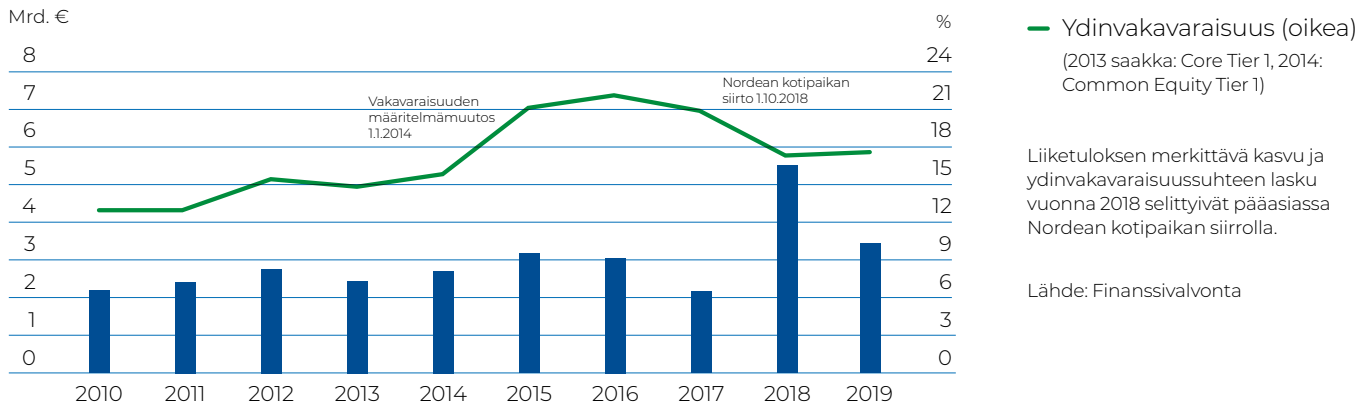
Henkivakuutussektorin vakavaraisuussuhde supistui kertomusvuonna, mutta oli silti hyvällä tasolla. Heikkenemisen takana oli pääasiassa vakavaraisuuspääomavaatimuksen kasvu. Tier 2 -pääoman lisääminen kuitenkin lievensi negatiivista vaikutusta, joten vakavaraisuussuhteen lasku jäi odotettua pienemmäksi.

Kotimaisen pankkisektorin omat varat

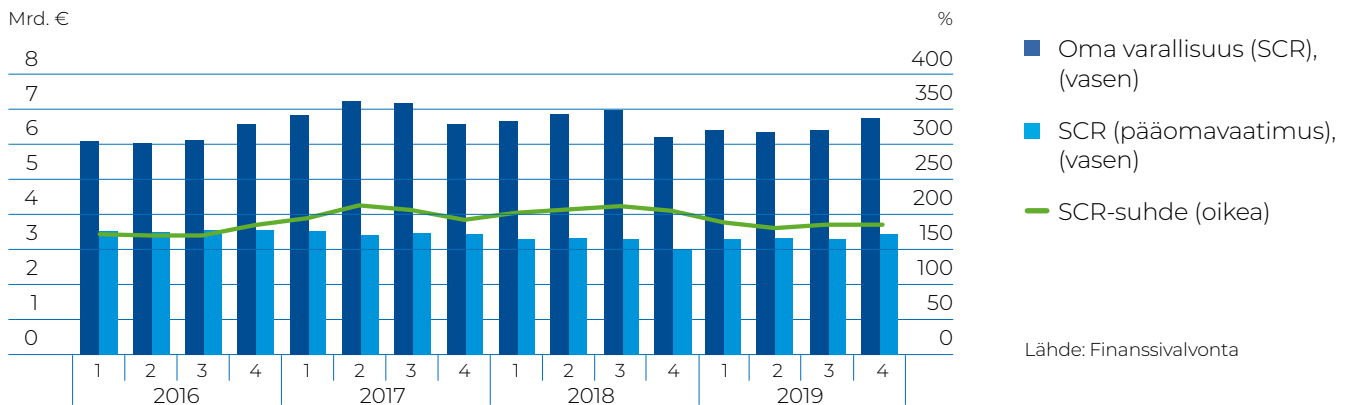
Mrd. €

Kotimaisen pankkisektorin liikevoitto ja ydinvakavaraisuus

Henkivakuutusyhtiöiden vakavaraisuus

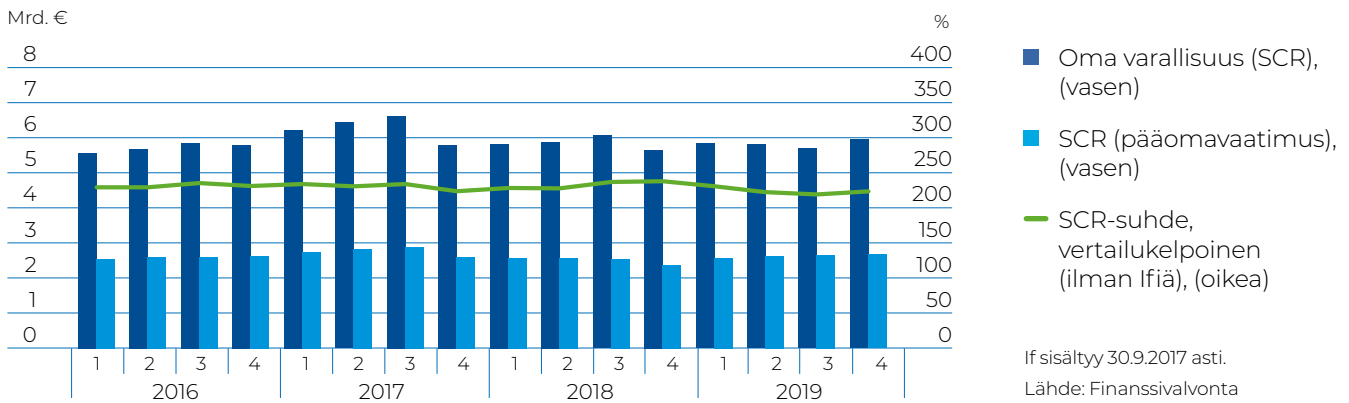
Henkivakuutusyhtiöiden sijoitukset tuottivat vuoden aikana hyvin, ja erityisesti korko- ja osakesijoitusten tuotto oli keskimääräistä parempaa. Sen sijaan vakuutusliiketoiminnan kehitys ei ollut suotuisaa. Ensivakuutuksen maksetut korvaukset kasvoivat voimakkaasti ja olivat selvästi vakuutusmaksutuloa suuremmat. Nettomaksutulo onkin ollut negatiivinen koko kertomusvuoden ajan. Henkivakuutustuotteista suosituin oli edelleen kapitalisaatiosopimus.

Henkivakuutustoiminnassa asiakaskäyttötymiseen vaikuttivat vuodenvaihteessa 2019–2020 voimaan astuneet toimintaympäristön muutokset. Vakuutusten takaisinostojen määrä kasvoi, kun sijoitusvakuutusten verotus muuttui. Suuri osa takaisinostetuista varoista palautui kuitenkin uusiin vakuutussopimuksiin.

Korkotason lasku ja osakesijoitusten arvonnousu heikensivät vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuutta

Vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuus pysyi kertomusvuonna hyvänä, vaikka se heikkeni edellisen vuoden 2018 lopun ennätystasoon verrattuna. Heikkenehmissä taustalla oli osakehintojen noususta johtunut vakavaraisuuspääomavaatimuksen kasvu. Lisäksi oman varallisuuden kasvu jäi vähäiseksi, koska vakuutusvastuiden kasvun negatiivinen vaikutus kumosi sijoitusmarkkinahintakehityksen positiivisen vaikutuksen omaan varallisuuteen.

Vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuus

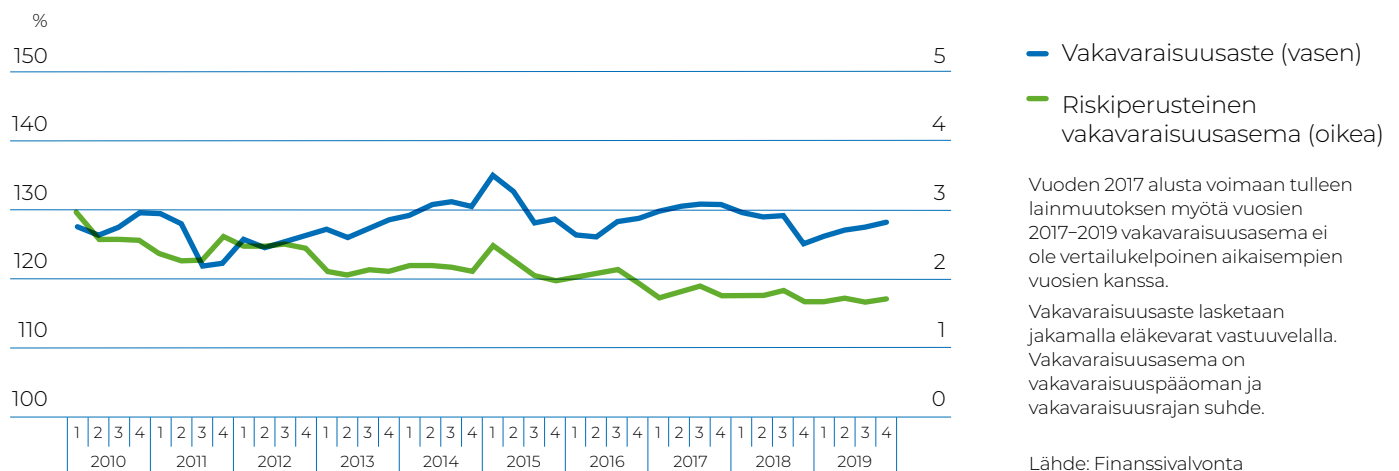
Vakuutusyhtiöiden tuotot kertyvät pääosin sijoitus-tuotoista. Sen sijaan vakuutusliiketoiminnasta ei kertynyt katetta. Kannattavuutta heikensi epäsuotuisa vahinkokehitys. Lisäksi vuoden jälkimmäisellä puoliskolla kannattavuus heikkeni, koska yhtiöt lisäsivät kirjanpidon vastuvelan turvaavuutta laskemalla kirjanpidon vastuvelan diskonttokorkojaan.

Vuonna 2018 alkanut vertailukelpoisen maksutulon kasvu kiihtyi. Maksutulon kasvuun vaikuttivat osaltaan ajoneuvovakuutuksen sekä työtaturma- ja ammattitautivakuutusten maksutulon kasvu. Lisäksi sairausvakuutuksen kasvu on jatkunut voimakkaana.

Eläkevarat kasvoivat tasaisesti vuoden aikana

Työeläkesektorin vakavaraisuusaste eli eläkevarojen suhde vastuisiin parani koko kertomusvuoden ajan. Taustalla oli vastuvelan tuottovaateen ylittävä sijoitusten tuotto, johon vaikutti erityisesti osakemarkkinoiden vahva kehitys mutta myös muiden sijoitusluokkien positiivinen tuotto. Riski suhteessa vakavaraisuuspääomaan ei muuttunut merkittävästi vuoden aikana. Osakkeiden osuus suurimpana sijoitusluokkana kasvoi edelleen 46,6 prosenttiin samalla kun korkosijoitusten osuus pienentyi. Työeläkeyhtiöiden maksutulo kasvoi palkkasumman kasvun myötä.

Työeläkesektorin vakavaraisuuden kehitys 2010–2019

Finanssivalvonnan strategia vuosille 2017–2019

ARVOT

Uudistuva, vastuullinen, tuloksellinen, YHDESSÄ.

VISIO

Valvonnan laatu ja tehokkuus ovat eurooppalaista kärkitasoa.

MISSIO

Turvaamme finanssi-markkinoiden vakautta ja luottamusta sekä asiakkaiden, sijoittajien ja vakuutettujen suojaa.

Strategiset tavoitteet

Toimintaympäristön mukana muuttuva valvonta

- Torjumme finanssimarkkinoiden vakautta ja luottamusta uhkaavia riskejä oikeasuhtaisella toiminnalla
- Määritämme valvonnan syvyyden valvottavan riskipitoisuuden ja asian merkittävyyden perusteella
- Painotamme työssämme tarkastuksia ja teema-arvioita
- Mukautamme toimintaamme pankki-, vakuutus- ja rahoitusmarkkinoiden muutoksia vastaavasti
- Painotamme eurooppalaisessa sääntely- ja valvontatyössä Suomen finanssimarkkinoiden kannalta kriittisiä osa-alueita
- Tiivistämme yhteistyötä pohjoismaisten valvojien kanssa Suomen finanssimarkkinoiden vakauden ja luottamuksen edistämiseksi
- Edistämme innovaatiomyönteistä ilmapiiriä finanssisektorilla

Laadukas ja tehokas

- Edistämme yhtenäisten riskiperusteisten valvontakäytänteiden muodostumista EU:ssa
- Hyödynnämme EU-viranomaisten ohjeistusta ja EKP:n valvontakäytäntöjä kattavasti
- Hyödynnämme digitalisaation mahdollisuudet täysipainoisesti
- Prosessimme ovat standardisoituja ja tehokkaita
- Raportointi- ja analyysijärjestelmämme ovat ajan tasalla

Asiantunteva ja arvostettu

- Henkilöstöllämme on vahva tavoitteitamme tukeva osaaminen
- Luomme edellytykset jatkuvalla työssä oppimiselle
- Esimiestyömme on kannustavaa ja muutoksen johtamiseen painottuvaa
- Olemme digitalisaation osaaja finanssisektorilla
- Olemme arvostettu finanssialan ammattilaisten työnantaja
- Viestintämme on proaktiivista

Pankkivaltuuston kertomus vuodelta 2018

Vuotta 2018 koskevassa kertomuksessaan pankkivaltuusto kehotti Finanssivalvontaa kiinnittämään huomiota seuraaviin seikkoihin:

Varmistamaan osaltaan, että sen toiminta mukautuu vastaamaan pankki-, vakuutus- ja rahoitusmarkkinoiden rakennemuutoksia ja että Finanssivalvonnalla on käytettävissä uskottavan valvonnan edellyttämät voimavarat.

Toimintaa on mukautettu vastaamaan toimintaympäristön muutoksia muun muassa toiminnan uudelleenorganisoinnilla ja resurssillisäyksillä. Viimeisen kolmen vuoden aikana organisaatorakennetta on muokattu perustamalla omat osastot pankkivalvonnalle, vakuutusvalvonnalle, pääomamarkkinoiden valvonnalle ja digitalisaation kehityksen valvonnalle. Nordea-valvonnalle perustettiin lisäksi oma toimisto Pankkivalvontaosastolle. Viimeisimpänä rahanpesun estäminen on organisoitu omaksi noin kymmenen henkilön vahvuiseksi toimistokseen 1.3.2019 alkaen. Kansainvälisen rahanpesun vastaisen toimintaryhmän (FATF) antamilla suosituksilla on merkittävä rooli toiminnan suuntaamisessa.

Finanssivalvonnan resursseja vahvistettiin vuodesta 2018 lähtien. Uutta henkilöstöä tuli Nordean valvontaan sekä myös valvonnan muille osa-alueille. Kertomusvuonna nämä uudet rekrytoinnit saatiin kokonaisuudessaan päätökseen sekä vahvistettiin rahanpesun estämisen valvontaa.

Myötävaikuttamaan osaltaan ja yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa siihen, että Suomessa on käytössä tarkoituksenmukaiset makrovakauserälineet ja että asunto- ja taloyhtiölainojen ja kulutusluottomarkkinoiden riskit kehittyvät suotuisasti.

Finanssivalvonta osallistui valtiovarainministeriön työryhmään, jossa selvitettiin kotitalouksien liiallisen velkaantumisen ehkäisemistä. Ryhmä ehdotti useita lisävälineitä kotitalouksien velkaantumisen hillitsemiseksi sekä niin sanottujen pikavippaajien valvonnan siirtämistä Finanssivalvontaan. Vuoden 2019 aikana Finanssivalvonta teki useita toimenpiteitä, joilla edistettiin asunto- ja taloyhtiölaina- sekä kulutusluottomarkkinoiden vakautta.

Myötävaikuttamaan osaltaan, että suomalaisen finanssisektorin ja sen toimijoiden erityispiirteet tunnustetaan EKP:n johdolla toteutettavassa pankkivalvonnassa ja tuodaan esille eurooppalaisessa sääntelyn valmistelussa.

Lainsäädännön valmistelussa Finanssivalvonta toimii ensisijaisesti eurooppalaisesta näkökulmasta lähtien ja pyrkii rakentavasti löytämään parhaita yhteisiä ratkaisuja. Myös suomalaisen finanssisektorin etu on, että sääntely on yhdenmukaista eri EU-maissa. Kansalliset optiot ja erilainen sääntelyn toimeenpano saattavat aiheuttaa vääristymiä kilpailuun ja heikentää kuluttajien ja sijoittajien mahdollisuutta vertailla eri toimijoita keskenään. Suomalaisen finanssisektorin ja sen toimijoiden erityispiirteitä tuotiin tarvittaessa esille eurooppalaisten viranomaisten sääntelyä valmistelevien työryhmien työhön osallistuttaessa ja etenkin uuden sääntelyn vaikutuksia arvioitaessa.

Suomalaisten EKP:n valvonnassa olevien pankkien käytännön valvontatyöstä tehdään noin 75 prosenttia Finanssivalvonnassa. Tällä työnjaolla varmistetaan, että valvonnan kannalta oleelliset Suomen finanssisektorin erityispiirteet tulevat huomioitua EKP:n johdolla toteutettavassa pankkivalvonnassa.

Varmistamaan osaltaan, että yhteistyö yhtäältä pohjoismaisten valvojien kanssa ja toisaalta muiden eurooppalaisten viranomaisten kanssa on toimivaa ja tehokasta.

Yhteistyö pohjoismaisten valvojien kesken oli aktiivista valvonnan eri osa-alueilla. Erityisesti korostui yhteistyö vakuutusyhtiöiden sisäisten mallien asiantuntijoiden ja vakuutusmatemaatikkojen kesken sekä uuteen maksupalveludirektiiviin (PSD2) liittyvä yhteistyö.

Finanssivalvonta on edesauttanut hyvän pohjoismaisen valvontayhteistyön säilymistä Nordean valvonnassa valvontavastuun siirryttyä EKP:lle. Valvontayhteistyö Nordean valvonnassa on toiminut hyvin ja muiden Pohjoismaiden valvojilta on tullut positiivista palautetta EKP:n toiminnasta.

Pohjoismaiden ja Baltian valvojat sopivat rahanpesun estämisen valvonnan yhteistyön tiivistämisestä toukokuussa 2019. Sopimuksen mukaan valvontatietoja, hyviä käytänteitä ja koulutusta kehitetään alueella yhteistyössä. Nordean rahanpesun estämisen valvontakollegio toimii Suomen johdolla. Operatiivisten asioiden lisäksi sen puitteissa on valmisteltu yhteistoimintasopimusta Nordean ETA-maiden⁶ valvojien kesken.

⁶ ETA = Euroopan talousalue.

Edistämään omalta osaltaan finanssisektorin markkinaehtoista teknologista kehitystä.

Finanssivalvonta seuraa teknologista kehitystä sekä finanssi-toimialan trendejä ja päivittää tarvittaessa valvontaansa kehitystä vastaavasti. Finanssivalvonnan Innovaatio-Help-Desk neuvoo palveluntarjoajia toimilupa-, rekisteröinti- ja muissa lupa-asioissa. Monista muista toimialoista poiketen myös uudenlaiset palveluntarjoajat joutuvat pääsääntöisesti hakemaan Finanssivalvonnalta toimilupaa tai rekisteröintiä. Finanssivalvonta suhtautuu innovaatioihin myönteisesti, mutta sen roolina on myös tunnistaa innovaatioihin liittyvät riskit.

Varmistamaan osaltaan, että erilaisten kotitalouksien tarvitsemien peruspankkipalveluiden saatavuus ei vaarannu pankkisektorin rakennemuutosten ja teknologisen kehityksen myötä.

Finanssivalvonnan vuonna 2019 tekemän peruspankkipalveluselvityksen mukaan suomalaisissa pankeissa asiakkaiden oikeus peruspankkipalveluihin toteutuu kokonaisuutena tarkastellen asianmukaisesti. Peruspankkipalveluiden turvaaminen kaikille asiakasryhmille edellyttää kuitenkin, että pankit sekä parantavat digitaalisten palveluiden saatavuutta että ylläpitävät digitaaliselle asiointille vaihtoehtoisia peruspankkipalveluita. Finanssivalvonta seuraa näiden toimenpiteiden toteutumista sekä palveluiden hinnoittelussa tapahtuvia muutoksia.

Myötävaikuttamaan omalta osaltaan ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa siihen, että yksityishenkilöillä ja kotitalouksilla on talouslukutaitoa ja -osaamista, joita ne tarvitsevat järkevien taloudellisten päätösten tekemiseen ja riskien ymmärtämiseen rahoitussektorilla ja yleisemmin.

Finanssivalvonnan verkkopalvelun Kuluttajansuoja-osiossa jaetaan kuluttajien kannalta olennaista tietoa Finanssivalvonnan valvomista kuluttajapalveluista ja kuluttajia koskevista sääntelymuutoksista (kuten esimerkiksi PSD2) ja ohjataan myös muiden viranomaisten sivustoille. Lisäksi Finanssivalvonta jakaa kuluttajia koskevista asioista tietoa lehdistötiedotteina ja twitter-tilillään sekä vastaa twitter-seuraajien kysymyksiin aina kun se on mahdollista.

Finanssivalvonnan asiakaspalvelupuhelin vastaa arkipäivisin kuluttajien kysymyksiin ja ohjaa heitä oikean tiedon äärelle. Lisäksi Finanssivalvonta järjestää pankki-, vakuutus- ja sijoitusasiakkaiden puhelinneuvontaa kaksi kertaa viikossa.

Finanssivalvonnan mediapuhelin vastaa lähes päivittäin toimittajien kysymyksiin. Finanssivalvonnan asiantuntijat ovat antaneet vuoden aikana lukuisia haastatteluita medioille myös kuluttajia koskevista aiheista.

Varmistamaan yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa, että rahanpesun estämiseen ja sen sääntelyyn ja valvontaan ei jää katvealueita ja että finanssijärjestelmän väärinkäyttö rahanpesuun estetään, jotta pankkitoiminta säilyttää myös jatkossa kansalaisten luottamuksen ja legitimitteettinsä.

Valtiovarainministeriön ja sisäministeriön johdolla on perustettu useita työryhmiä, joiden tavoitteena on viranomais-ten välisen yhteistoiminnan lisääminen rahanpesun torjunnassa. Finanssivalvonta osallistuu viiden eri työryhmän työkentelyyn, ja lisäksi Keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskuksen kanssa on valmisteltu yhteistyösopimusta tiedonvaihdon käytännön järjestelyistä. Keväällä 2019 voimaan tulleet rahanpesulain muutokset ovat parantaneet mahdollisuuksia vaihtaa tarkastuksilla kerättyä tietoa valvontaviranomaisten kanssa. Verottajan kanssa on selvitelty FATCA-tiedonvaihtoon⁷ liittyviä mahdollisuuksia.

Pankkivaltuusto toteaa, että jatkossa tarvitaan keskustelua siitä, miten finanssisektorilla tapahtuvista väärinkäytöksistä, rikkomuksista ja rikoksista määrättäviä sanktiomaksuja, seuraamuksia ja rangaistuksia voitaisiin kehittää sekä kansallisesti että yhteisestä eurooppalaisesta näkökulmasta.

Tutkintapyyntöjä poliisille tehdään kun on syytä epäillä rikollista toimintaa. Näihin liittyen pidetään tiivistä keskusteluyhteyttä poliisi- ja syyttäväviranomaisiin. Euroopan keskuspankin ja eurooppalaisten valvontaviranomaisten työryhmien kokouksissa keskustellaan hallinnollisten seuraamusten (erityisesti seuraamusmaksujen määrien) yhdenmukaistamisesta, koska eri jäsenvaltioissa on toisistaan hyvin eroavaa suhtautumista sanktioiden tarpeellisuuteen.

Sanktioiden määräämisestä on käyty keskustelua sekä kansallisesti että EU-tasolla. Sen sijaan sanktioiden kohdentamisesta (johto vs. yhtiö) ei ole näissä yhteyksissä keskusteltu.

⁷ FATCA = Foreign Account Tax Compliance Act.

Pankkivaltuuston kertomus vuodelta 2018

Pankkivaltuusto toteaa, että on tärkeää, että kukin finanssisektorin toimija osallistuu – yhtiömuodosta tai valitusta toimintamallista riippumatta – tasapuolisella tavalla niiden valvontakustannusten kattamiseen, joita sen toiminnan valvonta edellyttää.

Finanssivalvonnan kustannuksista katetaan noin 90 prosenttia valvontamaksuina, toimenpidemaksuina noin viisi prosenttia ja loput viisi prosenttia kustannuksista kattaa Suomen Pankki.

Jatkuvan valvontatyön kustannukset peritään valvontamaksuina. Valvottavien hakemuksen perusteella tehtyjen toimenpiteiden kustannukset katetaan toimenpidemaksuilla.

Valvontamaksuja kerätään maksuvelvollisilta vain budjetoituja menoja vastaava määrä. Valvontamaksujen laskennan pohjana käytetään muun muassa valvottavien tase- ja liikevaihtolukuja.

Finanssivalvonta teki 2017 lainsäädäntöaloitteen valvontamaksulain tarkistamiseksi ETA-vakuutusyhtiöiden sivuliikkeiden osalta niin, että valvontamaksu jatkossa kattaisi Finanssivalvonnalle valvonnasta aiheutuvat kustannukset. Lakimuutosta ei ole vielä toteutettu.

Valvottavien tasapuolista osallistumista valvontakustannusten kattamiseen arvioidaan valvottavaryhmäkohtaisen tarkastelun avulla. Arviota päivitetään vuoden 2019 osalta huomioiden toimintaympäristössä tapahtuneet merkittävät muutokset.

Finanssivalvonnan vuoden 2019 tavoitteiden toteutuminen

1 Toimintaympäristön mukana muuttuva valvonta

Suomen finanssimarkkinoiden vakaus säilyi hyvänä finanssi-toimialan toimintaympäristön muutosten keskellä myös kertomusvuonna. Keskeisiä finanssialaan vaikuttavia toimintaympäristön muutostrendejä olivat ja ovat edelleen digitalisaatiokehitys sekä ilmastonmuutokseen varautuminen. Myös talouskehityksen kääntyminen heikompaan sekä pitkään matalina säilyneet korot haastavat finanssialan toimijoita. Toimintaympäristön muutokset huomioitiin Finanssivalvonnan valvontatyön suuntaamisessa kertomusvuonna ja myös toiminnansuunnittelussa vuodelle 2020.

Finanssivalvonnan strategia vuosille 2020–2022 uudistettiin kertomusvuoden aikana vastaamaan toimintaympäristön muutoksia. Strategia nostaa seuraaville vuosille keskiöön kolme valvonnallisesti merkittävää osa-aluetta: ilmastonmuutos, digitalisaatio ja rahanpesun estäminen. Strategiassa korostuu nyt aikaisempaa vahvemmin myös valvonnan riskiperusteisuus.

Pankkisektori

Nordean vakavaraisuusvalvonnassa noudatettiin Euroopan keskuspankin (EKP) kanssa laadittua valvontasuunnitelmaa. Kattava arvio (AQR⁸ ja stressitesti) julkaistiin heinäkuussa. Nordean ensimmäinen, Suomeen siirtymisen jälkeinen laadittu, valvojan arvio (SREP⁹) valmistui EKP:n asettaman aikataulun mukaisesti. Myös Nordean tarkastukset etenivät suunnitellusti. Nordean konsernitilinpäätöksen valvonnan suunnitelma valmistui kertomusvuoden lopulla.

EKP:n suorassa valvonnassa olevia pankkeja (SI-pankkeja¹⁰) valvottiin euroalueen yhteisen pankkivalvonnan valvonta- ja tarkastussuunnitelmien mukaisesti. Kaksi valvojan arviota valmistui suunnitellusti alkuvuoden aikana. Vuoden aikana tehtiin myös suunnitellut kuusi muiden EKP:n epäsuorassa valvonnassa olevien pankkien (LSI-pankkien¹¹) valvojan arviota.

Peruspankkipalvelujen hinnoittelua ja saatavuutta koskeva selvitys julkaistiin joulukuussa. Osana selvitystä tehtiin kysely digitaalisten palvelujen saavutettavuudesta ja mukautuksista. Pankeille tehtiin lisäksi kysely siitä, kuinka nykyisiin pankkien tunnistusmenetelmiin tehtävät maksupalveludirektiivin edellyttämät muutokset toteutetaan siten, että kaikkien asiakasryhmien mahdollisuus käyttää tunnistusvälineitä ilman katkoksia turvataan.

Vakuutussektori

Vakuutusvalvonnassa toiminnan painopistettä siirrettiin sääntelystä valvontaan. Valvonta- ja tarkastushavaintoja

tuotiin esille valvottava- ja lehdistötiedotteilla valvontatyön vaikuttavuuden lisäämiseksi. Sääntelyn noudattamisen varmistamiseksi toimialatasoisesti aloitettiin kattava compliance-toimintojen arviointi työeläke-, vahinko- ja henkivakuutusyhtiöissä.

Työeläkeyhtiöiden ja niiden hallussa olevien työeläkevarojen asianmukaisen käytön valvontaa tuettiin valvottavatie-dotteella työkyvyttömyysriskin hallinnasta ja toimialarajoista. Tiedotteessa kiinnitettiin erityistä huomiota työeläkeyhtiöille sallituksi katsottavan ja vahinkoriskiä vähentävän toiminnan toteutukseen toimialarajojen puitteissa.

Työttömyysvakuutusvalvonnassa tarkastettiin työttömyyskassojen sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa, tietosuoja-asetuksen voimaantuloon valmistautumista sekä aiempien havaintojen seuranta.

Vahinko- ja henkivakuutus toimijoiden jatkuvassa valvonnassa painopisteinä olivat muun muassa hallintojärjestelmiin, valvontatoimintoihin ja johtavassa asemassa olevien henkilöiden kelpoisuuden arvioimiseen liittyvät kysymykset. Vahinko- ja henkilyhtiöiden osalta vuoden mittaan tehdyistä valvontahavainnoista tiedotettiin toimialaa. Finanssivalvonta kiinnitti yhtiöiden huomiota muun muassa riski- ja vakavaraisuusarvioon, hallituksen rooliin sen valmistelussa ja siinä käytettäviin stressitesteihin, sekä matalan koron ympäristöön varautumisen tärkeyteen esimerkiksi päätettäessä voitonjaosta.

Vakuutussektorin eri toimijoilta oli käsittelyssä lukuisia hakemusasioita. Menettelytapavalvonnassa vakuutus-ten tarjoamista koskevasta sääntelystä (IDD) seuranneiden muutosten toimeenpano vaikutti varsinkin vakuutus-edustajien rekisteröintien määrään.

Valvonnalle on keskeistä sääntelyn kehittäminen niin, että toimialaa koskevat vaateet vastaavat muuttunutta toimintaympäristöä ja ovat yhtenäiset. Sosiaali- ja terveysministeriölle tehdyssä lakialoitteessa ehdotettiin, että työeläkevakuutusyhtiöitä koskevia ammatillisia pätevyys- ja kokemusvaatimuksia muutettaisiin paremmin vastaamaan henki- ja vahinkovakuutusyhtiöillä sekä useilla lisäeläkelaitoksilla voimassa olevia pätevyysvaatimuksia. Lisäksi Finanssivalvonta osallistui vahinko- ja henkivakuutusyhtiöiden sääntelyn uudelleenarviointityöhön Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisessa EIOPAssa.

Makrovakausvalvonta

Finanssivalvonnan johtokunta teki kertomusvuonna useita päätöksiä finanssimarkkinoiden makrovakauden edistämiseksi ja järjestelmäriskien kasvun rajoittamiseksi. Neljännesvuosittaisten lainakattoa (enimmäisluotossuhde) ja vastasyklisiä pääomapuskuria koskevien makrovakauspäätösten lisäksi kesäkuun lopulla uusittiin

⁸ AQR = Asset Quality Review.

⁹ SREP = Supervisory Review and Evaluation Process.

¹⁰ SI-pankki = Significant Institution, EKP:n suorassa valvonnassa oleva pankki.

¹¹ LSI-pankki = Less Significant Institution, EKP:n epäsuorassa valvonnassa oleva pankki.

Finanssivalvonnan vuoden 2019 tavoitteiden toteutuminen

järjestelmäriskipuskuria ja asuntolainojen riskipainoja koskevat päätökset. Samalla todettiin, että niin sanottujen O-SII-puskureiden¹² voimassaolevia pääomavaatimuksia ei ole tarvetta muuttaa, koska markkinarakenteissa ei tältä osin ollut tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Arvopaperisektori

Varainhoitoliiketoiminnan valvonta kohdistui kiinteistöihin sijoittavien erikoissijoitusrahastojen arvostuskysymyksiin ja likviditeetin hallintaan sekä säilytysyhteisötoimintaan. Finanssivalvonta teki teema-arvion sekä kiinteistöihin sijoittavien erikoissijoitusrahastojen arvonmäärityskäytännöistä ja likviditeetin hallinnasta että säilytysyhteisöjen järjestämisestä. Erikoissijoitusrahastojen arvonmääritykseen ja likviditeetin hallintaan liittyen Finanssivalvonta havaitsi, että käytännöissä on vielä parannettavaa haastavampien markkinatilanteiden varalle.

Finanssivalvonta käytti eurooppalaisten arvopaperivalvojen kanssa MiFID II -tuoteinterventiovaltuuksiaan¹³. Myyntituottoja (liikevaihto) ja leasing-sopimuksia koskevien uusien IFRS-standardien valvonnassa edettiin suunnitellusti. Vakuutus sopimuksia käsittelevän uuden standardin käyttöönoton valvonta on edennyt suunniteltua hitaammin. Muutoin liikeeseenlaskijoiden sijoittajainformaation valvonnassa painottuivat erityisesti muuttuneen esitesääntelyn vaatimukset.

Valtiovarainministeriön kanssa tehtiin yhteistyötä Euroclear Finland Oy:n toimilupaprosessissa. Mallia Euroclear Finlandin jatkuvaan valvontaan kehitettiin, ja se otetaan käyttöön vuonna 2020.

Finanssikriisin seurauksena EU:n tilintarkastussääntelyä uudistettiin merkittäväällä tavalla. Finanssivalvonta nimettiin toimivaltaiseksi viranomaiseksi yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen (PIE-yhteisöt) tarkastusvaliokuntien toiminnan arvioinnissa ja seurannassa. Tämä laajensi Finanssivalvonnan tehtäväkenttää tarkastusvaliokuntiin liittyen.

Rahanpesun estämisen valvonta

Rahanpesun estämisen valvonnan resursseja vahvistettiin merkittävästi ja toiminta organisoitiin omaksi toimistokseen maaliskuusta alkaen. Toimisto saavutti uuden vahvuutensa vuoden lopussa, mikä on mahdollistanut asiantuntijoiden erikoistumisen esimerkiksi sääntely-, riskiarvio-, jatkuva valvonta- ja tarkastustoimintaan. Finanssivalvonta antoi ensimmäisen kerran sanktion rahanpesusääntelyn rikkomuksista joulukuussa 2019.

FATF ja Euroopan komissio arvioivat kertomusvuonna rahanpesun estämistä ja sen valvontaa Suomessa. Finanssivalvonta suhtautuu saatuihin huomioihin ja suosituksiin vakavasti ja on huomioinut ne toimintansa kehittämisessä.

Pohjoismaista rahanpesun estämisen jatkuvan valvonnan yhteistyötä muiden pohjoismaisten valvojien kanssa on tiivistetty. Neljännesvuosittaisissa tapaamisissa on tarkasteltu mm. riskiarvioita, toimintaa korkean riskin asiakkaiden suhteen, transaktiomonitorointia ja muita rahanpesun torjunnan kannalta olennaisia alueita. Tietojen perusteella muodostetaan kuva riskitilanteesta ja rahanpesun torjunnan kehittämistarpeista.

Digitalisaatiokehityksen valvonta

Kertomusvuonna laadittiin valvonnan digitalisaatiostrategia. Strategiassa kuvataan Finanssivalvonnan pitkän aikavälin digitaalisten toimintojen valvonnan tehtävät sekä tavoitteet valvojan omille järjestelmille, prosessien digitalisoinnille sekä osaamisen kehittämiseksi. Strategiassa esitetyt digitalisaation valvonnan päätavoitteet ja strategiset tehtävät tarkennetaan ja toteutetaan vuoden 2020 alussa käynnistyvässä kolmivuotisessa Digitalisoituvan finanssisektorin valvonta -hankkeessa.

Finanssivalvonta aloitti virtuaalivaluutan tarjoajien rekisteröinnin ja valvonnan 1.5.2019 alkaen uuden lainsäädännön myötä. Rekisteröintiprosessin yhteydessä Finanssivalvonta selvittää, että hakijalla on käytössään riittävät menettelyt rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaan, asiakasvarat on säilytetty ja suojattu riittävällä tavalla ja että hakijan johto ja avainhenkilöt täyttävät luotettavuuskriteerit. Kertomusvuoden loppuun mennessä Finanssivalvonta rekisteröi viisi virtuaalivaluutan tarjoajaa.

Omaa digitalisaatio-osaamistaan Finanssivalvonta kehitti muun muassa osallistumalla Tampereen yliopiston Johtamisen ja talouden tiedekunnan järjestämään ja Euroopan komission rahoittamaan ohjelmaan FIN-TECH: a Financial Technology knowledge exchange programme.

Suomen EU-puheenjohtajuuden tukeminen

Finanssivalvonta osallistui Suomen EU:n puheenjohtajuuskaudella kolmen lainsäädäntöhankkeen valmisteluun. Näitä olivat kestävä rahoituksen taksonomia, keskustavastapuolten elvytys- ja kriisiratkaisulainsäädäntö sekä joukkorahoituslainsäädäntö.

2 Laadukas ja tehokas

Finanssivalvonnan strategista tavoitetta ”laadukas ja tehokas” edistettiin kertomusvuonna erityisesti riskiperusteisen valvonnan kehittämisellä, IT-investoinneilla sekä sisäisten toimintaprosessien ja Finanssivalvonnan ja Suomen Pankin yhteistyön edistämällä.

¹² O-SII = Other Systemically Important Institutions.

¹³ MiFID = Markets in Financial Instruments Directive, rahoitusvälineiden markkinat -direktiivi.

Pankkivalvonnassa otettiin käyttöön malli minimivalvonta-aktiiviteetin määrittämiseksi Finanssivalvonnan suorassa valvonnassa oleville pankeille. Vastaava malli on ollut jo vuosia käytössä EKP:n suorassa valvonnassa olevilla pankeilla. Myös vakuutusvalvonnassa on työn alla riskiperusteinen valvontamalli, jolla määritellään valvonnan minimitaso kullekin valvottavalle. Pääomamarkkinoiden valvonnassa on työstetty riskiperusteista valvontakehikkoa ja työkalua, joka otetaan käyttöön vuoden 2020 aikana. Rahanpesun estämisen valvonnassa otettiin käyttöön ensimmäinen versio riskiarviotyökalusta.

Kaupankäynnin valvonnan Signaali- ja analyysijärjestelmän toimitusprojekti saatiin onnistuneesti päätökseen kesäkuun lopussa ja järjestelmän vaiheittainen käyttöönotto käynnistyi. Järjestelmän myötä Finanssivalvonnalla on käytössään aiempaa merkittävästi tehokkaammat työvälineet erityisesti sisäpiiritiedon väärinkäyttö- ja markkinamanipulaatioepäilyjen tutkintaan. Väärinkäytösepäilyjen havaitseminen ja analysointi tehostuvat, kun järjestelmä seuloo laajasta kaupankäynti- ja tarjouskirja-aineistosta epäilyttäviä tapahtumia, tuottaa niistä hälytyksiä ja yhdistelee tietoja eri lähteistä. Valvonnan kattavuus myös lisääntyy, kun suomalaisilla instrumenteilla Euroopassa käytävä kaupankäynti tulee automaattisen valvonnan piiriin. Hälytysten analysointi, järjestelmän tuottamat havainnot ja järjestelmän ylläpito vaativat myös resursseja.

Markkinavalvonnan MiFIR-säätelyn¹⁴ mukainen kaupparaportointijärjestelmän toimitusprojekti valmistui joulukuussa ja järjestelmä siirtyi ylläpitoon. Järjestelmä tuotettiin pohjoismais-hollantilaisena yhteishankkeena. Kaupparaportoinnin valvontaan kehitettiin loppuvuodesta systemaattinen laadunvalvontakehikko, jota esiteltiin myös muille valvojille. Sähköisen asiointijärjestelmän huhtikuussa 2018 alkanut toteutus on osoittautunut oletettua haasteellisemmaksi ja arvioitu käyttöönotto toteutuu keväällä 2020 eli noin vuoden alkuperäisestä aikataulusta myöhässä. Taloudellisen raportoinnin ja siihen liittyvän data-analytiikan kehitys eteni, mutta kehittämiskohteita jouduttiin karsimaan ja osa toteutuksesta siirtyi seuraavalle vuodelle.

Esitys Finanssivalvonnan strategiseksi, valvontaa ja toimintaa tehostaviksi IT-investoinneiksi 2020–2022 laadittiin ja hyväksyttiin kertomusvuonna. Keskeiset kehittämisalueet ovat data-analytiikka, taloudellisen tilan raportoinnin uudistaminen, sähköinen asiointi, uusien teknologioiden hyödyntäminen ja valvojan työpöytä. Esitetyt hankkeet sisällytettiin vuoden 2020 toimintasuunnitelmaan ja osaksi vuosien 2020–2022 uudistettua strategiaa.

Suomen Pankin selvitys Finanssivalvonnan ja Suomen Pankin yhteistyön kehittämisestä valmistui. Selvityksessä todettiin työnjaon Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan välillä olevan pääosin kunnossa. Selvityksen tuloksena oli

suosituksia makrovakausprosessin työnjaon vakiinnuttamisesta, rahoitusvakausviestinnän terävöittämisestä, valvonta- ja tilastotietojen keräämisen synergioiden hyödyntämisestä ja hallintopalvelujen kehittämisestä konserniajattuun perustuen. Suositukset toteutetaan yhteistyössä Suomen Pankin kanssa.

Finanssivalvonnan toimintaprosesseista sanktio-, tarkastus-, valvojan arvio-, makrovakaus-, raportointi-, fit & proper-, analyysi- ja toimilupaprosessit päivitettiin. Notifikaatioprosessin kehittäminen siirtyi vuodelle 2020.

3 Asiantunteva ja arvostettu

Finanssivalvonnan strategista tavoitetta ”asiantunteva ja arvostettu” on kertomusvuoden aikana toteutettu muun muassa vahvistamalla viestintää, kehittämällä esimiestyötä ja laatimalla henkilöstöstrategiaa.

Henkilöstöstrategia laadittiin yhteistyössä Suomen Pankin henkilöstötoimiston kanssa. Henkilöstöstrategia kuvaa pitkän aikavälin henkilöstötyön tavoitteet, joissa lähtökohtana ovat Finanssivalvonnan arvot ja strategia. Strategiasa henkilöstön osaamisen ja hyvinvoinnin kehittäminen ovat keskiössä. Tavoitteena on vastata muuttuvan kotimaisen ja eurooppalaisen toimintaympäristön asettamiin vaatimuksiin.

Finanssivalvonnassa toteutettiin osaamiskartoitus kertomusvuoden keväänä. Osaamiskartoituksessa esiin tulleet keskipitkän aikavälin kehittämistarpeet ja niiden edellyttämät toimenpiteet otetaan huomioon rekrytoinneissa sekä toiminnan ja koulutusten suunnittelussa.

Esimiestyön kehittämiseksi tuotettiin hyviä käytäntöjä kokoavaa koulutusmateriaalia ja käytännön työvälineitä esimerkiksi seuraaviin kokonaisuuksiin: suoriutumisen johtamiseen panostaminen, alisuoriutumiseen puuttuminen, ohjaavan palautteen antaminen ja työhyvinvointi.

Finanssivalvonnan yhtenäistä ja strategian mukaista viestintää ohjaava viestintäpolitiikka valmistui. Viestinnän tavoitteena on olla johdonmukaista, luotettavaa ja oikea-aikaista sekä proaktiivista ja vuorovaikutteista.

Henkilöstön sosiaalisen median käytön tueksi luotiin sosiaalisen median huoneentaulu. Finanssivalvonnan henkilöstön näkyvyys sosiaalisessa mediassa kertoo henkilöstön asiantuntijuudesta ja vahvistaa Finanssivalvonnan työnantajakuva.

Vuonna 2018 alkanut Young Professionals -ohjelma toi Finanssivalvontaan tulevaisuuden ammattilaisia. Kaupallisen alan ammattilaisten ihannetyönantajana työnantajakuva mittaavassa Universum-työnantajakuvatutkimuksessa Finanssivalvonta oli sijalla 29.

¹⁴ MiFIR = Markets in Financial Instruments Regulation, rahoitusvälineiden markkinat -asetus.

Finanssimarkkinoilla toimivien vuotuinen kuuleminen

Säännöllinen finanssimarkkinoilla toimivien kuuleminen tukee Finanssivalvonnan toiminnan kustannustehokkuutta ja tuloksellisuutta. Kuuleminen järjestettiin huhtikuussa ja se toteutettiin paneelimuotoisena.

Kuulemisessa esitetyissä kommentteissa todettiin, että yhteistyö Finanssivalvonnan kanssa on yleisesti hyvällä tasolla. Yksittäisissä puheenvuoroissa pidettiin Finanssivalvonnan suosituksia peruspankkipalvelujen saatavuudesta ja digitalisaation vaikutuksista palvelujen saatavuuteen hyvinä ja katsottiin Finanssivalvonnan toimenpiteiden liittyen kotitalouksien velkaantumiseen vaikuttavan positiivisesti kriisinsietokykyyn. Puheenvuoroissa nähtiin myös rahanpesun estämisen valvonnan merkityksen korostuminen sekä todettiin hyväksi asiaksi, että Finanssivalvonnan resurssija on tällä valvontasektorilla lisätty. Eri-tyisesti yksittäisten kotitalouksien näkökulmasta pidettiin hyvänä sitä, että on tehty esitys pikavippitoiminnan valvonnan siirtämisestä Finanssivalvonnalle.

Kuulemisessa esitettiin, että Finanssivalvonnan tulisi panostaa muun muassa digitalisaation hyödyntämiseen valvontatyössä, sisäisten prosessien tehokkuuteen sekä tiedonkulun esteiden poistamiseen. Lisäksi valvojan työssä on tärkeää eurooppalainen ja pohjoismainen valvontayhteistyö, innovaatiomyönteisen ilmapiirin säilyttäminen sekä resurssien riittävyyden turvaaminen. Kuulemisessa tuotiin esiin myös, että Finanssivalvonnan on tärkeää kiinnittää huomiota markkinoiden tehokkuuteen tehokkaan valvonnan rinnalla sekä uusien haasteiden kuten ESG-kysymysten (environmental, social, governance) huomioimiseen.

Arvio valvonnan muutoksista ja valvontamaksuista vuonna 2020

Arvio valvonnan muutoksista

Toimintaympäristö on muuttunut ja muuttuu edelleen monin eri tavoin. Talouden kasvunäkymät ovat muun muassa väestön ikääntymisen vuoksi jäämässä pysyvästi finanssikriisiä edeltävää heikommiksi. Samalla talouteen liittyvä epävarmuus on suurta muun muassa poliittisten riskien johdosta. Korkotaso on jäämässä arvioitua pidemmäksi aikaa matalammaksi kuin markkinoilla odotettiin. Samalla digitalisaatio haastaa monin tavoin finanssimarkkinoiden toimijoita. Digitalisaatiossa on myös kyse olemassa olevien toimijoiden toimintatapojen tehostumisesta uuden teknologian avulla. Digitalisaatio voi johtaa finanssialan rakenteiden suuriin muutoksiin uusien merkittävien toimijoiden markkinoilletulon myötä. Kestävän kehityksen edistäminen ja erityisesti ilmastonmuutoksen torjuminen asettavat uudenlaisia vaateita toimijoille. Digitalisaatiokehityksen ja ilmastonmuutoksen torjumisen riskien valvonta sisällytetään Finanssivalvonnan eri valvottavasektoreiden valvontakehikkoihin.

Viime vuosina pohjoismaisia pankkeja on epäilty rahanpesun torjunnan laiminlyönneistä. Rahanpesun estämisen valvontaa vahvistetaan edelleen vastaamaan aihepiirin kasvanutta merkitystä. Rahanpesun estämisen valvonnassa painotetaan FATF:n antamia suosituksia.

Lähivuosina muun muassa ilmastonmuutos, digitalisaatiokehitys, kyberuhat, taloustilanteen muuttuminen ja maailmanpoliittinen tilanne lisäävät finanssisektorin häiriöherkkyyttä, minkä johdosta valvottavilta vaaditaan riittävää varautumista erilaisiin häiriötilanteisiin ja operatiivisiin riskeihin. Valvonnan suunnittelussa korostuvat valvonnan oikeasuhtaisuus, riskiperusteisuus ja joustavuus.

Arvio valvontamaksukertymästä

Valvontamaksuja kerätään vuonna 2020 noin 33,3 miljoonaa euroa, joka on noin 5,8 prosenttia enemmän kuin vuonna 2019. Valvontamaksujen kasvu rahoitetaan nykyisten valvontamaksujen suhteessa maksuvelvollisilta.

Nordean kotipaikan siirto Suomeen lisäsi merkittävästi valvontamaksukertymää. Nordea-ryhmän maksuosuus vuotuisista valvontamaksuista on noin 36 prosenttia.

Valvottavien lukumäärässä ei odoteta tapahtuvan merkittäviä muutoksia vuoden 2020 aikana. Vuoden 2020 jälkeen valvottavien lukumäärään vaikuttaa Eduskunnan talousvaliokunnan esitys, jonka mukaan pikavippiyhtiöiden valvonta siirrettäisiin Finanssivalvonnan vastuulle, sekä työ- ja elinkeinoministeriön työryhmässä valmisteltava Finnveran valvontavastuun mahdollinen siirto Finanssivalvonnalle.

FIN-FSA
FINANSSIVALVONTA

 @FIN_FSA

finanssivalvonta.fi